

BÖRGYÁR ÉS MACESZILLAT

Égészen megzavarodtam, teljesen meghibbantam, mondogatják mostanában, mert mind gyakrabban arra emlékezem, hogy a maceszgyár illatát olykor áthozta a szél a volt börgyár udvarába. A szomszédba. Átellenbe. S a macesz illata lelki élményeket is gerjesztett, olyanokat, amelyeket ma is magamban hordok, mélyen, talán az agytekevnyek alatt, valahol ott, ahol már nem is tudom, hogy én vagyok én, s ezért mondogatják mostanában, hogy egészen megzavarodtam.

A börgyár tövében, ahová oly sokszor surrantunk ki esténként, vadon virág burjánzott, amiből néha át is vittem, a maceszgyárba, a börgyár tövében burjánzott, vörös, kék és sárga. Bokrosan és magányosan. Ahogyan talán a madarak csőréből hullott alá a magva, egymásra és keverten, színpompázva és illatosan. Vagy szerényen, félszegen, de mindig kíváncsan, kifeslett kehellyel, szinte fölkinálva, odaadva magát, mindig készen arra, hogy ujjaid begyével megérintsd, végigsimíts a szárán, a tenyeredbe vedd. Oly elővigyázatosan, hogy hímporát ne érintsd, ne simítsd le róla ártatlanságát, ne bánts meg érzékenységét, s ebből néha át is vittem, a maceszgyárba, a börgyár tövéből, mert itt állt a börgyár, tönkremenne, bevert ablakokkal, benn a gépeket vastag por lepte, s ha a bevert ablakokon a fejed befért, tested is beerőszakolhattad, hogy a savak és sók áporodott, fanyar illata valami ellágyító bódulatba ejtsenek, és elterülj a gépek lábánál vagy befeküdj a csavarok, huzalok, szíjak, lendkerekek, hengerek teknőjébe és tovább érezd magadban a macesz illatát, érverésed megsokszorozódjon, a lihegés és a sóhaj mind sűrűbben váltsa egymást, a nyeldeklőd kiszáradjon és az érzések zuhataga átlibbentsen oda a maceszgyárba, a sütökemencéhez, a tésztafektető mellé, s elborult elmédben megképzett az imádott lény, akiért átjártál a szomszédba, a túloldalra. Átellenbe. A maceszgyárba.

Rég volt. Harminc-harmincöt éve már. Már nem emlékszem, miért mondogatták, hogy ne menjek át szombatonként a túl oldalra, hogy egyszer nem térek vissza, mert te nem tartozol közéjük, csak a véredre várnak, csak te kellessz nekik, mert ők olyanok, csak mentem, vakon, süketen, oda sem figyelve a fecsegésekre, mert nekem ott jó volt, senki sem bántott, ott álomban jártam, mint a gépek teknőjében, ahová megbújhattam mindenki elől, mert abban a pillanatban, odaát a szomszédban, átellenben, egyforma érzések tartottak hatalmukban.

Szombat, sábec, szünnap, pihenés napja, a megszentelt nap, amikor »te s a te házad népe semmit sem tehet«, »sem a te szolgád...«, még csecsemődnek sem melegítheted meg a reggelijét, a gyorsforra-

lót sem gyújthatod alá, sem a villanyt el nem kapcsolhatod, nem indíthatod be a gépeket, és a sütőkemencéket sem gyújthatod alá, pénzhez sem nyúlhatsz, mert áldott szombat van, és a te házad népe megpihent, mint az isten, ki hat nap alatt teremtette a világot, a hetedikén pedig elszégyellte magát...

S mentem, rohantam, száguldtam át a szomszédba, átellenbe, szombati napon, mert nem ismertem sem szolgát, sem istent, sem a teremtés hetedik napját, mert ott volt Sáríka, akiért mindezt nem ismertem, aki ajtót nyitott, aki velem volt a küszöb átlépésétől az utolsó pillanatig, ott a maceszgyárban, amíg én a villanyégőről leszedtem a kendőt, kikapcsoltam az áramot, megmelegítettem csöppségének a reggeli tejbegrízt, míg vizet merítettem a mosdótálba, míg erszénybe raktam az asztalon heverő pénzt, míg fölengedtem a bezárt kilincseket, míg becsomagoltam magamnak jutalmul három-négy szelét csokoládés köttést és negyed göngyöleg maceszt, amit nagyon szerettem, és Sáríka ott volt mellettem, kinyílt, széttárt hálóingében, igéző, kívánatos alakjával, két mandarin-mellével, s ezek csak az anyémek voltak azokban a pillanatokban, amelyek órák voltak, de nekem másodperceknek tűntek, velem volt Sáríka nyílt őszinteségével, de nem törődött velem, a gyerekekkel, mert akkor Sáríkan más nem volt, csak az őszintesége, amit nem takart el az egy szál hálóing, a szemérmét sem takarta, mert gyerek voltam, gyerek, s ő fiatal anya, nem is sok évvel idősebb nálam, de én gyerek voltam, s ő anya, de én tudtam a bőrgyár szűk ablakairól, elhagyatott gépeiről, s a teknőkről a lendkerekek, a fogaskerekek s a szíjak között, s ott teknők voltak, ő ezt nem tudta, ahol megjelent mellettem, nem is tudta, hogy ott volt velem, elnyúlt mellettem, ő csak azt tudta, hogy alágyújtottam a gyorsforralót, kikapcsoltam a villanyvilágítást, leszedtem az égőkről a kendőket, elraktam a pénzt a pénztárcába, hogy a kemencék ajtaját kitértam, megnéztem, pislákol-e benne élet, s ha igen, eloltottam, ami szombaton bűn, mert a hetedik napon nem dolgozunk, »sem te, sem a te házad népe...«

Sáríka, hová merültél a feledésbe, a semmisségbe, elemeidre bomlottál-e valahol vagy szombatonként meglátogat egy gyerek, s te kitérő-e neki őszinteséged, s talán már el sem ámul, csak elfordul...?

Feledtelek. Feledtél. Csak az emlékek ködfályán át találkozhatunk, ha találkoztunk...

Egészen megzavarodtam, teljesen meghibbantam — mondogatják mostanában —, mert mind gyakrabban arra emlékezem, hogy a maceszgyár illatát olykor áthozta a szél a volt bőrgyár udvarába. A szomszédba. Átellenbe. Ezért mondogatják mostanában... mert láttalak.

Harminc év után, de láttalak! Elmúlt gyermekkorom, ifjúkoromnak is rég búcsút intettem már, leszámoltam mindennel, eleget éltem, talán eleget ahhoz, hogy fölidézzek, hogy ne feledjelek, hogy ne feledjem hálóinged, amelyben fogadtál szombatonként, reggelenként, hogy ne feledjem föltárt szemérmedet, fehér húsodat, de láttalak.

Félreálltam akkor is, amikor átjártam a maceszgyárba, ma is. Másra hagytam és hagyom az érvényesülést, ma is kis réseken búvok be, ahová senki sem követhet, a bőrgyár betört kis ablakain, a lend-

kerekek, szíjak, forgók, fogas áttételek világába, s hagyom magam elaltatni, mert ha ébren vagyok, zavar a lárma, a dinamók sikongása, a prések, a zúzók sipítása, én más keresek — azt az álmot, a gyermekit, amelyet rólad és neked álmodtam. A Sáríkáknak. S most egy kicsit szeretném is, ha ma is fogadnál szombatunként... De feledtelek.

Messzire kerültem tőled, oly távol, hogy el sem érhetjük egymást; hol vagy, merre vagy, nem tudom, és nem is tudhatom. Tülekedő, könyöklő világban élek, nem a bőr- és maceszgyár környékén, nem álmai alapján mérik az embert, nem az embersége alapján, nem az érzései alapján.

De találkoztunk ismét.

Tülekedés, könyöklés, könyörületlen, udvariatlan roham a város szívében, az autóbuszra, messze, nagyon messze a maceszgyártól. Tömeg, mozgó húsáradat, és én félreálltam, mégis megláttalak. A tömegen túl is, de fölfigyeltem rád. Az autóbusz lépcsőjére lendítetted föl magad, és én távol vagyok, de megláttalak. Ott voltál a tömegben, én is. Fölismertelek.

Fejek, mozgó fejek, hajbozontok, sapkák, kalapok, kendők, párszag, emberek, de én megyek utánad. Könyöklés, jajongás, tülekedés, könyörületlen, udvariatlan. De én megyek utánad! Kiabálás, zaj, de én megyek utánad, a kabátom letépik, karom visszahúzzák, de én megyek utánad, mert látlak, ott voltál előttem, a tömeg előtt, a tülekedők előtt, látlak, Sáríka a maceszgyárból, a harminc év után nem engedlek el, újra látlak, megyek utánad.

Fölérek az autóbuszba. Csapzottan, megfáradva, reményt veszítve, minden eddigi magamat föladva, csak érted, Sáríka, hogy újra álmodjam, hogy újra gyermek legyek, hogy újra legyenek szombatok és álmok, álmok és gépek teknőjében, s többé már nem állok félre.

Kereslek a tömegben, a gép elindul, megy, halad, s ekkor virágillat tódul az orromba, temetőszag, krizantémillat, temetőszag, krizantémillat, s te nem vagy sehol, sem elől, sem hátul, te nem vagy sehol, temetőszag, krizantémillat, temetőszag, a legenda elveszett, már az emlék is elveszett, s megyünk, halad velünk a társasgépkocsi, és én látalak, eszembe jutottál, éreztem a friss macesz illatát, láttam a szomszéd házat ott a bőrgyárral átellenben, s eszembe jutottak a gépek, a szűk kis ablakok, ahová, ha a fejünk befért, hát magunk is behúzódhattunk, s újra bódított a régi álom, megszédültem, látalak, eszembe jutottál, Sáríka, s temetőt láttam, Sáríka, valahol, magam sem tudom hol, de láttam, Sáríka, a temetőt, éreztem a temetőszagot, a krizantém illatát, és halad velünk a társasszekér, de nem látlak, pedig látalak, és találkozunk, tudom, hogy találkozunk, mert már harmincharmincöt éve nem láttuk egymást, s már ismét érzem a macesz illatát, s már búvok is be a bőrgyár kicsiny, keskeny ablakain át, hogy a gépek, a tengelyek, a lendkerekek, szíjak teknőjébe fekdjek, ó, de már nem tudok álmodni, már fekdjnék, Sáríka, de nincsen álmom már...

Látalak, Sáríka, halad velünk a társasszekér, és én temetőszagot érzek, krizantémillatot.